

Spis treści

Przedmowa do wydania dziewiątego	11
1. UWAGI WSTĘPNE	17
1.1. Przedmiot i cel ekonomii	17
1.2. Ekonomia pozytywna i normatywna	24
1.3. Metoda ekonomii	26
Podsumowanie	31
2. PROCES GOSPODAROWANIA	33
2.1. Cel gospodarowania	33
2.2. Produkcja, podział i konsumpcja	37
2.3. Struktura podmiotowa gospodarowania	40
Podsumowanie	45
3. GOSPODAROWANIE JAKO PROCES DOKONYWANIA WYBORÓW	47
3.1. Wybory ekonomiczne a właściwości czynników produkcji	47
3.2. Prawo malejącego produktu marginalnego	50
3.3. Granica możliwości produkcyjnych w krótkim okresie	53
3.4. Granica możliwości produkcyjnych w długim okresie	58
Podsumowanie	60
4. METODY DOKONYWANIA WYBORÓW EKONOMICZNYCH	61
4.1. Wybory gospodarstw domowych i przedsiębiorstw	61
4.2. Model optymalizacji decyzji mikroekonomicznych	65
4.3. Rozwiązywanie problemu ograniczonej maksymalizacji funkcji celu za pomocą mnożników Lagrange'a	70
4.4. Rozwinięcie modelu wyborów ekonomicznych	72
Podsumowanie	76
5. RYNEK I GOSPODARKA RYNKOWA	78
5.1. Wymiana i rynek	78
5.2. Mechanizm rynkowy	84
5.3. Model gospodarki rynkowej	87
5.4. Gospodarka mieszana	91
Podsumowanie	93
6. PRAWO POPYTU I PODAŻY	95
6.1. Prawo popytu	95

6.2. Wieloczynnikowa funkcja popytu	99
6.3. Prawo podaży	103
6.4. Wieloczynnikowa funkcja podaży	106
Podsumowanie	107
7. RÓWNOWAGA RYNKOWA	109
7.1. Równowaga rynkowa w ujęciu statycznym	109
7.2. Równowaga rynkowa w praktyce	114
7.3. Równowaga rynkowa – statyka porównawcza	116
7.4. Model pajęczyny	119
Podsumowanie	123
8. ELASTYCZNOŚĆ POPYTU I PODAŻY	124
8.1. Pojęcie elastyczności funkcji	124
8.2. Elastyczność funkcji popytu	125
8.3. Elastyczność cenowa popytu	127
8.4. Elastyczność cenowa podaży	133
8.5. Uzupełnienie	137
Podsumowanie	138
9. ZASTOSOWANIA TEORII RYNKU	139
9.1. Regulacja cen przez państwo	139
9.2. Wpływ podatków i dotacji na popyt i podaż	144
9.3. Powiązanie i konkurencyjność popytu, podaży i rynków	146
Podsumowanie	150
10. TEORIA UŻYTECZNOŚCI. Część 1	151
10.1. Popyt rynkowy a popyt indywidualny	151
10.2. Utylitarystyczna koncepcja wyborów konsumenta	152
10.3. Nadwyżka konsumenta i paradoks wartości	156
10.4. Właściwości dóbr jako źródło użyteczności	159
10.5. Czas i produkcja w funkcji użyteczności gospodarstwa domowego .	163
10.6. Wybory gospodarstwa domowego w sytuacji ryzyka i niepewności.	167
10.7. Inwestycje i międzyokresowa konsumpcja gospodarstwa domowego	175
Podsumowanie	183
11. TEORIA UŻYTECZNOŚCI. Część 2	186
11.1. Preferencje konsumenta	186
11.2. Równowaga konsumenta przy ograniczeniu budżetowym	192
11.3. Zmiany cen a równowaga konsumenta	197
11.4. Wpływ zmian dochodu na równowagę konsumenta	201

11.5. Efekt substytucyjny i efekt dochodowy zmian cen	204
11.6. Alternatywne koncepcje wyborów konsumenta	211
11.7. Koncepcja preferencji uzależnionych	214
Podsumowanie	219
12. KOSZTY PRZEDSIĘBIORSTWA	221
12.1. Model przedsiębiorstwa a koszty	221
12.2. Rodzaje kosztów w krótkim okresie	225
12.3. Koszty przedsiębiorstwa w długim okresie	236
12.4. Zmiany kosztów pod wpływem czynników zewnętrznych	241
Podsumowanie	242
13. OPTIMUM PRZEDSIĘBIORSTWA W WARUNKACH KONKURENCJI DOSKONAŁEJ (RACHUNEK MARGINALNY)	244
13.1 Założenia	244
13.2 Krótkookresowe decyzje przedsiębiorstw o ilości produktu	246
13.3 Długookresowe decyzje produkcyjne firmy	253
Podsumowanie	259
14. OPTIMUM PRZEDSIĘBIORSTWA W WARUNKACH KONKURENCJI DOSKONAŁEJ (TEORIA PRODUKCJI)	260
14.1. Techniczne właściwości produkcji	260
14.2. Wybór optymalnej techniki produkcji w krótkim okresie	265
14.3. Funkcja produkcji i koszt długookresowy	270
14.4. Wybór asortymentu produkcji	273
Podsumowanie	276
15. TEORIA OPTIMUM OGÓLNEGO W WARUNKACH DOSKONAŁEJ KONKURENCJI	278
15.1. Równowaga ogólna a optimum gospodarki	278
15.2. Optimum wymiany	281
15.3. Optimum produkcji	284
15.4. Optimum ogólne	287
15.5. Optimum gospodarki w praktyce	289
Podsumowanie	293
16. MONOPOL	295
16.1. Charakterystyka monopolu	295
16.2. Przychód firmy w warunkach monopolu podaży	297
16.3. Krótkookresowa równowaga firmy monopolistycznej	300
16.4. Długookresowa równowaga firmy monopolistycznej	303

16.5. Monopol dyskryminujący	306
16.6. Transakcje w monopolu bilateralnym oraz w ograniczonym monopolu podaży i popytu	309
16.7. Działania monopolistyczne w świetle teorii dobrobytu społecznego	313
Podsumowanie	316
17. MIĘDZY KONKURENCJĄ DOSKONAŁĄ A MONOPOLEM	318
17.1. Realna konkurencja jako konkurencja niedoskonała	318
17.2. Konkurencja monopolistyczna	320
17.3. Teoria innowacji i cykle form rynku	325
17.4. Instytucjonalne warunki innowacyjności	329
Podsumowanie	333
18. OLIGOPOL – KONKURENCJA I WSPÓŁPRACA	335
18.1. Charakterystyka oligopolu	335
18.2. Ustalanie ilości produkcji w oligopolu homogenicznym	337
18.3. Ustalanie cen w oligopolu	342
18.3.1. Ustalanie cen w świetle koncepcji załamanej krzywej popytu	342
18.3.2. Przywództwo cenowe	346
18.4. Bariery wejścia w oligopolu	348
18.4.1. Koncepcja Baina	348
18.4.2. Koncepcja Sylosa-Labiniego i Modiglianiego	353
18.4.3. Koncepcja rynków spornych	357
18.5. Współpraca w oligopolu	359
18.5.1. Zastosowanie teorii gier do opisu konkurencji i współpracy w oligopolu	359
18.5.2. Kartel	362
18.5.3. Współpraca w świetle teorii kosztów transakcyjnych	365
18.6. Niedoskonała informacja	368
Podsumowanie	371
19. NOWE KIERUNKI MIKROEKONOMICZNEJ TEORII PRZEDSIĘBIORSTWA	373
19.1. Kontrowersje wokół neoklasycznej teorii przedsiębiorstwa na rynku	373
19.2. Menedżerskie modele przedsiębiorstwa	374
19.3. Model wewnętrznej nieefektywności przedsiębiorstwa	380
19.4. Behawiorystyczny model przedsiębiorstwa	382
19.5. Przedsiębiorstwo jako alternatywny mechanizm koordynacji zasobów (Bożena Borkowska)	384
19.6. Wpływ bodźców rynkowych na działania menedżerów	392
Podsumowanie	397

20. NOWE KIERUNKI MIKROEKONOMICZNEJ TEORII RYNKÓW I KONKURENCJI	399
20.1. Rynki z niedoskonałą informacją	399
20.2. Konkurencja jako proces	404
20.2.1. Konkurencja jako proces katalaktyczny	404
20.2.2. Konkurencja jako proces ewolucyjny (Bożena Borkowska) ..	406
20.3. Konkurencja jako gra strategiczna	415
Podsumowanie	420
21. RYNEK CZYNNIKÓW PRODUKCJI	421
21.1. Rynki czynników produkcji w warunkach konkurencji doskonałej .	421
21.2. Renta ekonomiczna	426
21.3. Rynki czynników produkcji w warunkach konkurencji niedoskonałej	430
Podsumowanie	433
22. RYNEK PRACY	434
22.1. Doskonale konkurencyjny rynek pracy	434
22.2. Rynek pracy w warunkach niedoskonałej konkurencji	440
22.3. Działania grup interesu	444
Podsumowanie	445
23. RYNEK FINANSOWY	447
23.1. Podaż kapitału finansowego	447
23.2. Popyt na kapitał finansowy	451
23.3. Inwestycje finansowe w sytuacji ryzyka.....	455
23.4. Źródła zysku	457
Podsumowanie	458
24. BŁĘDY RYNKU A ROLA PAŃSTWA W GOSPODARCE RYNKOWEJ	460
24.1. Mechanizm rynkowy a błędy rynku	460
24.2. Efekty zewnętrzne	463
24.3. Dobra publiczne	467
24.4. Monopol naturalny i regulacja mikroekonomiczna	472
24.5. Ochrona konkurencji i konsumenta	476
Podsumowanie	482
Literatura	484
Indeks rzeczowy	487

Przedmowa do wydania dziewiątego

Od pierwszego wydania *Mikroekonomii* upłynęły dwadzieścia dwa lata. Książka mogła powstać dzięki temu, że w czerwcu 1989 roku rozpoczął się w Polsce okres przejścia od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej, a w listopadzie 1989 roku runął mur berliński i rozpoczął się demontaż bloku sowieckiego. Upadek muru berlińskiego obserwowałam w telewizji, wówczas jeszcze zachodnoniemieckiej, przebywając na stażu naukowym u prof. Jochena Schumanna na Uniwersytecie Westfalskim w Münster. Po powrocie zastałam inną Polskę – Polskę budującą gospodarkę rynkową i uczącą się jej teoretycznych podstaw. Do programów studiów ekonomicznych wróciła ekonomia, nauka wyjaśniająca, jak dokonują się wolne wybory gospodarcze, jak działają rynki i jak w nich uczestniczą gospodarujące podmioty: konsumenci i producenci.

Po pierwszym, rocznym cyklu wykładów z mikroekonomii, która jest teorią wyborów ekonomicznych, transakcji rynkowych, konkurencji i rynków, ukazało się pierwsze wydanie *Mikroekonomii* (1992), w formie maszynopisu i z ręcznie wykonanymi rysunkami (ponad 250). Książka ta otrzymała drugą nagrodę w ogólnopolskim konkursie Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

W następnych wydaniach dokonywałam poprawek, uzupełnień, doskonaliłam treść i formę. W wydaniu trzecim, z 1995 roku, rysunki zostały wykonane techniką komputerową. Czwarte wydanie zostało rozszerzone o konkurencję z potencjalnymi rywalami w oligopolu, zastosowania teorii kosztów transakcyjnych oraz o alternatywne teorie przedsiębiorstw. W piątym wydaniu poszczególne twierdzenia, koncepcje i teorie przestały być anonimowe. W szóstym wydaniu dążyłam, aby nie przeoczyć żadnego autora lub autorów, którzy stworzyli główny nurt ekonomii. Z tego względu książka została zakończona dość obszernym spisem literatury, obejmującym nie tylko podręczniki, lecz także artykuły i monografie, których autorzy wnieśli istotny wkład w przedstawione czytelnikom podstawy mikroekonomii i którzy są w tekście powoływani. W rozdziale piątym, poświęconym opisowi rynku i mechanizmu rynkowego, nastąpiło wiele zmian, ułatwiających identyfikowanie rynku i wyodrębnienie różnych realnych rynków. Omówiłam w nim również warunki konieczne do uczestniczenia w rynku – wymagające poznania jego prawidłowości, dzięki którym powstają ceny i zawierane są transakcje. Prawidłowości rynku domagają się wyjaśnień, dlaczego nabywcy i sprzedawcy swoiście reagują na ceny i dlaczego dochodzi do wymiany. Zastosowanie teorii rynku zostało rozszerzone w rozdziale dziewiątym o zależności między rynkami. Pozwoli to na zrozumienie, jak działa system rynków. Z kolei trzeba zrozumieć konkurencję rynkową jako rywalizację między producentami różnych dóbr. Do opisu konkurencji służą modele rynków, stanowiące uproszczony obraz rynków realnych.

W szóstym wydaniu wprowadziłam nowy rozdział, poświęcony opisowi rynków działających w rzeczywistości gospodarczej, różnych od idealnego modelu rynku doskonale konkurencyjnego i od rynku zmonopolizowanego, na którym nie ma konkurencji. Dlatego nowy, siedemnasty rozdział został zatytułowany: „Między konkurencją doskonałą a monopolem”. W następnych rozdziałach pojawiły się nowe podrozdziały i uzupełnienia, uwzględniające w niezbędnym zakresie opisy lub wyjaśnienia rynków niedoskonale konkurencyjnych. Dotyczą one konkurowania w warunkach niedoskonałej informacji, działań menedżerów kierujących przedsiębiorstwami na podstawie kontraktów agencyjnych oraz działań grup interesu na rynku pracy.

Siódme wydanie *Mikroekonomii* zostało rozszerzone w celu uzupełnienia teorii wyborów gospodarstw domowych, teorii przedsiębiorcy, teorii przedsiębiorstwa oraz teorii konkurencji o nowsze koncepcje uznawane za istotne dla wyjaśniania zjawisk i procesów rynkowych. W teorii wyborów gospodarstw domowych opartej na kardynalnej koncepcji użyteczności zostały uwzględnione koncepcje K. Lancastera, G.S. Beckera oraz podejście T. Bayesa do dokonywania wyborów w sytuacji niepewności. Koncepcje K. Lancastera i G.S. Beckera dotyczą wyborów konsumpcyjnych, pracowniczych i inwestycyjnych. Uzupełniają one katalog wyborów gospodarstw domowych i wyjaśniają nie tylko, jak dokonywane są te wybory w danej sytuacji, lecz również – jak przebiegają one w cyklu życiowym gospodarstw domowych. Dzięki koncepcjom Lancastera i Beckera ekonomiści zwrócili uwagę na jakościowy aspekt dóbr konsumpcyjnych oraz na znaczenie wyborów ekonomicznych dla trwałości rodziny. Ponieważ te koncepcje nie uwzględniają ryzyka i niepewności, teorię wyborów gospodarstw domowych rozszerzyłam, prezentując, jak przewidywane skutki wpływają na wybory konsumpcyjne. Na podstawie różnych koncepcji niepewności omówiłam koncepcję oczekiwanej użyteczności jako przykład zastosowania podejścia Bayesa. Koncepcja ta może być również wykorzystywana do wyjaśniania wyborów produkcyjnych i inwestycyjnych.

Niektóre koncepcje przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa zostały omówione w szóstym wydaniu. W siódmym wydaniu, oprócz Schumpeterowskiej koncepcji przedsiębiorcy, zawarłam koncepcje I.M. Kirznera oraz W.J. Baumola. Koncepcja Kirznera ogniskuje się na przedsiębiorczości jako odkrywaniu nowych możliwości wymiany, natomiast koncepcja Baumola dotyczy przedsiębiorczości nieproduktywnej. Obie koncepcje istotnie poszerzają teorię przedsiębiorcy.

Teorie przedsiębiorstwa zostały rozszerzone o dorobek ekonomii instytucjonalnej. Uwzględniłam koncepcję wyjaśniającą powstawanie i różne formy przedsiębiorstw, opartą na kosztach transakcyjnych, stworzoną przez R.H. Coase'a i O.E. Williamsona, oraz alternatywną względem niej koncepcję, wywodzącą się z nurtu teorii praw własności, opracowaną przez A.A. Alchiana, S.J. Grossmana, O.D. Harta i H.L. Moore'a. Zarysy ewolucyjnej koncepcji przedsiębiorstwa

R.R. Nelsona i S.G. Wintera zostały umieszczone natomiast w szerszym kontekście konkurencji.

Teoretycznym koncepcjom konkurencji, wychodzącym poza główny nurt ekonomii, postanowiłam poświęcić nowy rozdział. Zostały w nim omówione: koncepcja konkurencji jako selekcji negatywnej w sytuacji niedoskonałej informacji G.A. Akerlofa, podstawy tzw. nowej mikroekonomii, odrzucającej założenie o równowadze rynkowej, oraz koncepcje konkurencji jako procesu selekcji pozytywnej i konkurencji jako gry strategicznej. Wymienione koncepcje dotyczą najważniejszych problemów ekonomicznych i są wciąż rozwijane, zatem naszkicowałam jedynie ich założenia oraz główne twierdzenia.

Siódme wydanie *Mikroekonomii* zostało przygotowane z myślą o dwustopniowym trybie studiów ekonomicznych: licencjackich i magisterskich. Na poziomie licencjackim *Mikroekonomia* dostarcza podstawowej wiedzy o teoretycznych aspektach gospodarowania, tj. dokonywania wyborów ekonomicznych, oraz funkcjonowania rynków. Rozdziały I-IX zawierają wprowadzenie do mikroekonomii. Rozdziały XII-XVIII, poświęcone teorii konkurencji na różnych rynkach, uzupełniają wprowadzenie, prezentując główny nurt mikroekonomii. Natomiast pozostałe rozdziały i podrozdziały, opisujące nowsze koncepcje teorii wyborów ekonomicznych oraz konkurencji gospodarczej, odpowiadają wyższemu stopniowi zaawansowania studiów ekonomicznych – poziomowi magisterskiemu. Wraz ze studium podstawowym tworzą współcześnie twardy rdzeń mikroekonomii. Mogą być przydatne również zainteresowanym ekonomią specjalistom z innych nauk społecznych.

W przygotowaniu części nowych koncepcji mikroekonomicznych uczestniczyła prof. dr hab. Bożena Borkowska, która opracowała podrozdziały 19.5 oraz 20.2.2.

Pomiędzy siódmym a ósmym wydaniem *Mikroekonomii* upłynęły cztery lata. W tym czasie nastąpił kryzys na rynkach finansowych w Stanach Zjednoczonych, który rozszerzył się na rynki i branże, nie tylko finansowe, w wielu krajach. Wywołał on szeroką dyskusję na temat możliwości poznawczych ekonomii. Minęło dwadzieścia lat od powstania internetu i rozwoju nowych usług i rynków z nim związanych. Te nowe zjawiska w gospodarce skłoniły mnie do przejrzenia treści *Mikroekonomii* w celu ustalenia, czy pewne problemy dotyczące wyborów podmiotów gospodarczych nie wymagają uzupełnienia lub nowego ujęcia. Efektem tej pracy są nowe podrozdziały. W podrozdziale 11.7 zostały omówione koncepcje preferencji konsumenta uzależnionych od kontekstu, sposobu postrzegania i kalkulacji, które powstały w wyniku badań ekonomistów kognitywnych R.H. Thaler, D. Kahnemana i A. Tversky'ego. Ich badania objęły również wybory inwestycyjne, które zostały omówione w podrozdziale 23.3. Wykorzystanie metod psychologii poznawczej przez tych uczonych do badania wyborów ekonomicznych wpłynęło na osłabienie założenia o racjonalności człowieka gospodarującego. Nie zburzyło

jednak podstaw ekonomii neoklasycznej, wyjaśniającej, jak powstają popyt, podaż i ceny za pomocą założenia o racjonalnej kalkulacji. Poznawcze ograniczenia racjonalności wyjaśniają niedoskonałości rynków, ale stanowią również wyzwanie, aby je przekraczać.

Zmiany technologiczne, przede wszystkim zmiany w branży informacyjnej i informatycznej, spowodowały nie tylko powstanie nowych produktów i rynków, ale również wprowadzenie nowych modeli biznesowych, nowych monopolów naturalnych oraz wywołały dyskusję o prawach własności intelektualnej. Te zjawiska i związane z nimi koncepcje zostały omówione w podrozdziale 17.4.

Nowe treści nie zmieniły zakresu studium podstawowego, przeznaczonego dla poziomu licencjackiego. Zainteresują one studentów poziomu magisterskiego i tych czytelników, którzy śledzą na bieżąco nowe zjawiska gospodarcze i próby ich wyjaśniania.

Dziewiąte wydanie *Mikroekonomii* zostało rozszerzone o nowe podrozdziały:

- 4.4. Rozwinięcie modelu wyborów ekonomicznych,
- 16.6. Transakcje w monopolu bilateralnym oraz w ograniczonym monopolu podaży i popytu,
- 24.5. Ochrona konkurencji i konsumenta.

Rozwinięcie modelu wyborów ekonomicznych zawiera szczegółowe omówienie czynników wewnętrznych, które otwierają i ograniczają możliwości poznawcze i kalkulacyjne, oraz czynników zewnętrznych, składających się ze środków rzeczowych i instytucjonalnych w otoczeniu osoby dokonującej wyboru. Treść tego podrozdziału powoduje, że abstrakcyjny, matematyczny model wyboru staje się bliższy rzeczywistości.

Transakcje w monopolu bilateralnym oraz w ograniczonym monopolu podaży i popytu są zawierane za pomocą narzędzi negocjacji, aukcji i przetargów. Omówienie tych narzędzi wymagało rozwinięcia treści podrozdziału 7.2, poświęconego równowadze rynkowej w praktyce. Dzięki temu czytelnik może się zapoznać z różnymi formami zawierania transakcji rynkowych. Powoduje to również przybliżenie modelu równowagi rynkowej do różnorodnych realnych form i instytucji rynków.

Ochrona konkurencji i konsumenta zamyka rozdział poświęcony państwu w gospodarce rynkowej. Regulacja rynków przez państwo obejmuje jednocześnie nie tylko zabezpieczenie przed praktykami monopolistycznymi i dominacyjnymi, lecz także ochronę przed nieuczciwymi praktykami, które nie sprzyjają efektywności i rozwojowi rynków. Omówiłam dylematy tej regulacji w aspekcie wolności gospodarczej i wkład ekonomii w ich rozwiązywanie. W nowym wydaniu *Mikroekonomii* uwzględniłam również wyniki badań nad różnymi formami dóbr publicznych. Poczytałam ponadto liczne uzupełnienia treści poprzedniego wydania w odpowiedzi na uwagi czytelników.

Dziewiąte wydanie zawiera treści interesujące dla tych, którzy oczekują od mikroekonomii pogłębionego opisu i prób wyjaśnienia coraz bardziej złożonej rzeczywistości gospodarczej przez różne nurty – od głównego nurtu po nurty heterodoksyjne.

Równolegle do kolejnych wydań *Mikroekonomii* ukazują się materiały do ćwiczeń (*Mikroekonomia – ćwiczenia*, pod red. Bożeny Borkowskiej i Bożeny Klimczak), które są aktualizowane i rozszerzane odpowiednio do treści podręcznika. Dziewiątemu wydaniu *Mikroekonomii* towarzyszą *Mikroekonomia – ćwiczenia* (wyd. 10) oraz *Mikroekonomia – studia przypadków* (wyd. 2, pod red. Bożeny Klimczak i Andrzeja Matysiaka). Łącznie książki te stanowią najobszerniejszy materiał dydaktyczny do studiowania mikroekonomii, a także ekonomii gospodarstw domowych, ekonomii menedżerskiej i ekonomii biznesu. Są bazą teoretyczną do studiów nad polityką mikroekonomiczną i analizą rynków. Jest to efekt wspólnej wieloletniej pracy zespołu Katedry Mikroekonomii i Ekonomii Instytucjonalnej.

Kolejnym wydaniom *Mikroekonomii* patronowali życzliwi i wnikliwi recenzenci. Szczególną wdzięczność jestem winna prof. Giuseppe Calzoniemu z Uniwersytetu w Perugii za pomoc w przygotowaniu pierwszej edycji oraz dyskusje nad rozszerzaniem i uaktualnianiem treści następnych wydań. Dziękuję prof. Jochenowi Schumannowi z Uniwersytetu w Münster – jego wykłady i podręczniki pokazały mi, jak należy studiować mikroekonomię. Specjalne podziękowania kieruję do prof. dr hab. Bożeny Borkowskiej, współautorki *Mikroekonomii – ćwiczeń* oraz autorki podrozdziałów poświęconych instytucjonalnym i ewolucyjnym aspektom przedsiębiorstwa i konkurencji. Dziękuję również współpracownikom Katedry oraz studentom – za wnoszone przez nich uwagi, pozwalające uzupełniać i doskonalić książkę – a także pracownikom Wydawnictwa Uniwersytetu Ekonomicznego.

Czytelnikom z góry dziękuję za uwagę podczas niełatwej, ale zaręczam, że ciekawej lektury, i proszę o zachowanie w życzliwej pamięci nie tylko autorki, lecz wszystkich, którzy przyczynili się do wydania dziewiątego *Mikroekonomii* – wymienionych już współpracowników, studentów, doktorantów i redaktorów.

Bożena Klimczak